



FUŠ – Film u školi Vam predstavlja film
DNEVNIK DIANE BUDISAVLJEVIĆ

DNEVNIK DIANE BUDISAVLJEVIĆ

Istinita priča o najboljim ljudima u najgorim vremenima

film DANE BUDISAVLJEVIĆ

ALMA FRICA, IGOR SAMOBOR, MIRJANA KARANOVIĆ, ERMIN BRAVO - redatelj ŽIVKO ZELENBRZ, NADA VLAIŠAVLJEVIĆ, ZORKA JANJANIN, MILORAD JANDRIĆ
dizajner fotografije JASENKO RASOL - montažer MARKO FERKOVIĆ - kostimistica JELENA PALJAN - skladatelj ALEN SINKAUZ, NENAD SINKAUZ - dizajner zvuka JAKOV MUNIŽARA
scenograf DUŠAN MILAVEC, IVO HUŠNJAČ - kostimografkinja MARTINA FRANČIĆ - najstarija majka DUŠICA VUKSANOVIĆ - producentice MILJENKA ČOĞELJA, OLINKA VIŠTICA
koproducenti VLADO BULAJIĆ, LIJA POGAČNIK, SNEŽANA VAN HOEWELINGEN - HULAHOP u koprodukciji s DECEMBER, THIS AND THAT PRODUCTIONS / Hrvatska, Slovenija, Srbija, 2019.

■ Dnevnik Diane Budisavljević

www.budisavljevic.hr



OSNOVNE INFORMACIJE

DNEVNIK DIANE BUDISAVLJEVIĆ

Zemlja i godina proizvodnje: Hrvatska, Slovenija, Srbija, 2019.

Trajanje: 88'

Filmski rod i žanr: igrano-dokumentarna drama

Režija: Dana Budisavljević

Scenarij: Dana Budisavljević, Jelena Paljan

Fotografija: Jasenko Raso

Montaža: Marko Ferković

Oblikovanje zvuka: Jakov Munižaba

Glazba: Alen Sinkauz, Nenad Sinkauz

Kostimografija: Martina Franić

Scenografija: Dušan Milavec, Ivo Hušnjak

Uloge: Alma Prica, Igor Samobor, Mirjana Karanović, Vilim Matula, Areta Ćurković, Ermin Bravo, ...

Sudionici: Živko Zelenbrz, Nada Vlaisavljević, Milorad Jandrić, Zorka Janjanin (pok.)

Producentice: Miljenka Čogelja, Olinka Vištica

Koproducenti: Snežana Van Hauwelingen, Vlado Bulajić, Lija Pogačnik

Produkcija: Hulahop

Najava filma: https://www.youtube.com/watch?v=1-4jtHLFTI4&feature=emb_title

Prikladno za uzrast: VIII. raz OŠ i SŠ

Korelacija s nastavnim predmetima: hrvatski jezik, povijest, sociologija, psihologija, geografija, etika, vjeronauk, sat razrednog odjela

Teme za raspravu: igrano-dokumentarni film, Drugi svjetski rat, povijest, rat i život za vrijeme rata, diskriminacija, rasna i nacionalna isključivost, kulturne vrijednosti i religijska različitost, sabirni logori, organizirana pomoć i akcija spašavanja, hrabrost

Festivali i nagrade:

- SLOBODNA ZONA BEOGRAD: Nagrada publike, Nagrada Human Rights
- FILM FESTIVAL COTTBUS: Najbolji debitantski film
- FILMSKI FESTIVAL GLUMCA VINKOVCI: Zlatni Orion za najbolju žensku ulogu
- PULSKI FILMSKI FESTIVAL: Velika Zlatna arena za najbolji film, Zlatna arena za režiju, Nagrada ocjenjivačkog suda Federacije filmskih kritičara Europe i Mediterana – FEDEORA za najbolji hrvatski dugometražni film, Nagrada publike Zlatna vrata Pule, Zlatna arena za glazbu, Zlatna arena za montažu

KRATKI SADRŽAJ

Diana Budisavljević sa suprugom liječnikom, kćerima i tek rođenom unukom živi životom zagrebačke visoke građanske klase. U jesen 1941. doznaje da se Židovke i Srпкиnje s djecom odvođe u logore gdje umiru od gladi i bolesti. Židovska općina šalje pomoć Židovkama, ali za Srпкиnje se nitko ne brine. Diana je u početku željela samo dati novčani prilog za pomoć zatočenicama u logoru Loborgrad, no ubrzo je shvatila da nema kome dati novac, te da je situacija toliko loša da ni novčani prilozii ne bi bili dovoljni jer se tamo nalazilo 1 500 zatočenica s djecom, od kojih 300 pravoslavki. Službenik Židovske bogoštovne općine Robert Stein zamolio je Dianu da organizira pomoć za pravoslavce jer je Židovska općina mogla pomagati samo Židovima. Koristeći svoje austrijsko podrijetlo, Diana apelira na vlast, crkvu i Crveni križ da spase barem djecu. Nitko od njih ne želi preuzeti odgovornost. S nekolicinom prijatelja u svom stanu prikuplja pomoć i organizira akciju kojom će do kraja rata od sigurne smrti biti spašeno više od 10.000 djece. Među njima su i Živko, Milorad, Zorka i Nada koji se gotovo 80 godina kasnije vraćaju u logore svog djetinjstva i tek tada spoznaju da život duguju nepokolebljivoj snazi jedne žene. Svjesna da će i rat jednom proći, Diana je pomno vodila kartoteku dječjih sudbina, no nju će joj bespovratno otuđiti komunistička vlast 1945. godine kada njezino germansko i građansko podrijetlo postaju nepoželjni. **Zahvaljujući Dianinom dnevniku, koji je nakon njezine smrti pronašla unuka, rasvijetljena je herojska uloga žene uvjerenе da njezin život nije vrijedniji od života nedužno progonjenih.**



REDATELJICA



Dana Budisavljević je rođena 1975. godine u Zagrebu. Diplomirala je na Odsjeku za filmsku i TV montažu ADU u Zagrebu. Radila je kao montažerka, asistentica produkcije i organizatorica filmskih festivala. Debitirala je kao redateljica dokumentarnim filmom *Sve 5!* (2004.), a širu popularnost stekla je obiteljskim filmom o *coming outu*; *Nije ti život pjesma Havaja* (2012.). Kao producentica potpisuje dokumentarni serijal *Betonski spavači*, Saše Bana, filmove *Lijepo mi je s tobom znaš* Eve Kraljević, *Onda vidim Tanju* Juraja Lerotića i druge.

Dnevnik Diane Budisavljević njezin je prvi autorski dugometražni film. Premijerno je prikazan na Pulskom filmskom festivalu 2019. godine, gdje je osvojio šest nagrada (Velika Zlatna arena za najbolji film, Zlatna arena za režiju, Nagrada ocjenjivačkog suda Federacije filmskih kritičara Europe i Mediterana – FEDEORA za najbolji hrvatski dugometražni film, Nagrada publike Zlatna vrata Pule, Zlatna arena za glazbu, Zlatna arena za montažu). U 66 godina Pulskog filmskog festivala *Dnevnik Diane Budisavljević* prvi je film koji je osvojio nagrade žirija, kritike i publike, a ujedno je i prvi film jedne autorice koji je osvojio Veliku Zlatnu arenu za najbolji film.

RIJEČI KRITIKE

- *Priča o Diani Budisavljević, ženi koja je za vrijeme NDH spasila barem sedam tisuća srpske djece, režirana je minimalistički, a glumci igraju diskretno, bez velikih gesti. Posrijedi je samozatajno umjetničko djelo, vrlo blisko onome kakva je bila i sama junakinja filma.* Nenad Polimac, Jutarnji list
- *Veličanstvena glumačka izvedba Alme Price.* Zrinka Pavlić, tportal.hr
- *Pitala sam se zašto ljudi hrle na projekcije, zašto u tišini gledaju mračnu priču i iz kinodvorane izlaze "sretni"? Znam odgovor. Ovaj film nije priča o "ustašama", ni o nimalo i s pravom u ružnom svjetlu prikazanim "partizanima", ovo je film o Dobroti.* Vedrana Rudan, Blog
- *Tih vrisak protiv fašizma.* Marko Njegić, Slobodna Dalmacija
- *Film koji ne optužuje, nego svjedoči.* Miljenko Jergović, Jutarnji list
- *Od Diane i Dane treba učiti kako biti čovjek i kad su vremena zla.* Siniša Pavić, Novi list
- *Redateljica Dana Budisavljević uvjerljivo je i emotivno snažno ispričala priču o mračnom poglavlju iz povijesti svoje zemlje Hrvatske uspješno ujedivši igrane scene i dokumentarni materijal. Suzdržano se koristi filmskim sredstvima uzdajući se u istinitost iskaza svjedoka. Glumačka ekipa omogućuje nam osjetiti vrijeme u kojem se hrabrost i ljudskost nisu podrazumijevali.* Film Festival Cottbus
- *Autori su na primjeren način pristupili važnoj povijesnoj temi i u njezinu relevantnost uvjerali gledatelja.* Pulski Filmski Festival

RIJEČI REDATELJICE O FILMU

Znala sam da ne želim samo igrani film i da ne dolazi u obzir da snimam strašne scene patnje djece u logoru. To ne bih mogla raditi. Vjerovala sam da će atmosferu logora najbolje dočarati preživjeli, danas ljudi poodmakle dobi koji se vrlo dobro sjećaju tih dana. Oni su u filmu zapravo ta djeca. Osim toga, tijekom istraživanja pronašli smo komadić ustaškog propagandnog filma u kojemu je snimljeno sve čega se sjećaju i naši svjedoci i što je i sama Diana opisala u dnevniku. Na nekoliko sekundi vidi se i ona! Odmah sam znala da niti jedna igrana scena ne može biti jača od toga, od autentičnog trenutka, od istine. Arhivske snimke postoje u Jugoslavenskoj kinoteci, a sve potječu iz tzv. ustaških slikopisa. Neke od njih su i ranije korištene kao ilustracija patnje djece u ratu. Značajno je da sam ja u tim snimkama prepoznala Dianu i onda sam znala da je to točno taj dan i taj trenutak. Jer Diana i sama u dnevniku piše da je tog dana u Gradiški bila filmska ekipa koja je radila propagandni film. Kasnije su te snimke iz logora uz razne druge iz bolnica i dječjih domova bile sklopljene u propagandni film o Crvenom križu koji zajedno s ustašama spašava djecu pobunjenika koji, da bi spasili glavu, ostavljaju svoju djecu. Monstruozno. To je bila retorika po uzoru na njemačku Goebelsovu propagandu. Nisu tu ustaše bili originalni. I nacisti su snimali filmove o lijepom životu u židovskim getima. Takvi propagandni filmovi snime stvarnu situaciju kojoj onda narator obrne smisao. Ali kad istina dođe na vidjelo, te snimke postaju neoborivi dokazi.

Zaintrigirala me priča jer se radilo o potpuno drugačijem pogledu na rat i NDH – pogledu iz građanskog sloja. Diana je bila obrazovana kućanica, supruga uglednog liječnika, a u Dnevniku se uz to i jako dobro vidi kako je Zagreb znao za logore, kako se znalo za stradanje židovskog i srpskog stanovništva. Dnevnik počinje Dianinim zapisom kako je od svoje krojačice Židovke saznala za logor Loborgrad, dvorac u blizini Zagreba. Kad joj je sa više strana potvrđeno da postoji logor sa zatočenicama pravoslavkama i Židovkama, Diana sa šogoricom odlazi u Židovsku općinu raspitati se o detaljima i to je početak priče koja će kasnije prerasti u najveću akciju spašavanja djece u Drugom svjetskom ratu.

U filmu su korišteni autentični Dianini predmeti, koje smo dobili od Dianine unuke Silvije Szabo, koja nam je jako puno pomogla i u istraživanju i sa svojim uspomena na Dianu. Njezine uspomene nisu bile relevantne za vrijeme Akcije i Drugog svjetskog rata jer se ona tad tek rodila, ali pričala je o Diani kao baki što je barem malo pomoglo da osjetimo Dianu kao osobu, budući da ona u svom Dnevniku gotovo ništa o sebi i svojim osjećajima nije zapisala. Diana to niti nije nazivala dnevnikom nego "Izvještajem o radu Akcije D.B.". Također nam je pokazala neke Dianine osobne stvari, poput pisaće mašine na kojoj je dnevnik i napisala (koja je i u filmu), radne liste i dokumente te kartice koje su ostale nepopunjene... Bilo je veliko uzbuđenje osjetiti taj papir, vidjeti Dianin rukopis, a uvelike je poslužilo da napravimo kopije koje se pojavljuju u filmu. Bilo bi inače nemoguće rekonstruirati izgled memoranduma, dozvola, štambilja, pisama, dopisnica koje su zatočeni roditelji slali iz njemačkih logora raspitujući se za svoju djecu... Strašno je složeno raditi povijesni film, rekonstrukcije razdoblja zahtijevaju ogromne ekipe, stručnjake specijalizirane za izgled svakodnevice tog doba... Ne nastaju BBC-jeve povijesne serije kojima se divimo tek tako, to je veliko znanje i tradicija.

Najteže je s tim "sitnicama" iz svakodnevice - što se jelo, koliko je koštao metar drva, kako su izgledali natpisi i brojevi kuća jer se ozbiljna povijest i povjesničari time ne bave.

(Preuzeto iz intervjuja: <https://www.jutarnji.hr/kultura/film-i-tv/kako-sam-snimila-pricu-ozeni-koja-je-spasila-vise-od-10000-srpske-djece/9128990/> i http://www.novolist.hr/Scena/Film/Dianina-lista-je-prica-o-najboljim-ljudima-u-najgorim-vremenima?meta_refresh=true)



Primjer arhivske snimke korištene u filmu

PRIJEDLOG OBRADE FILMA NA SATU

VIŠE O FILMU

Priča počinje sa pripovjedačem imena Živko, koji nas uvodi u priču o samome sebi govoreći kako vrlo malo, skoro pa ništa ne zna o svojemu podrijetlu i ranom djetinjstvu. Navedeni pripovjedač je sudionik događaja o kojima govori film *Dnevnik Diane Budisavljević*. Živko je kao dijete spašen iz logora osnovanog za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. On je ujedno jedan od četiri pripovjedača/sudionika dokumentarističkog dijela ovog filma (uz Nadu, Milorada i Zorku). **Peta pripovjedačica je sama Diana, čije riječi, često citirane i temeljene na njezinim spisima, čujemo u igranom dijelu filma. Sjećanja sudionika paralelno prate određene igrane dijelove, a u filmu su također korišteni i izvorni dokumentarni materijali i arhivske snimke. Filmska radnja ne prati priču linearno, već radnja igranog dijela filma počinje *in medias res*, 1943. godine, kada Diana na pisačkoj mašini sastavlja kartone uglavnom kozaračke djece koju su odvojili od roditelja. Kasnije vidimo da je Diana u tom periodu većinom radila od kuće, jer zbog zdravstvenog stanja više nije bila u mogućnosti obilaziti Lobor-grad, Sisak, Jasenovac i Gradišku, gdje se nalazilo najviše djece srpske nacionalnosti. Priča se zatim pomiče unatrag, u prethodne godine te prikazuje kako je Dianina akcija rasla, jer pomoć u hrani, odjeći i lijekovima više nije bila dovoljna, već je djecu trebalo spasiti iz logora te im naći primjerene udomitelje.**

Film je u potpunosti sniman crno-bijelom tehnikom, koja dočarava dojam prošlog vremena te se tako igrani dijelovi i dokumentarni dijelovi više poklapaju s arhivskim snimkama i čine jedinstvenu cjelinu.

Nagrađivana autorica ovog filma Dana Budisavljević slučajno je doznala za Dianu prije devet godina za vrijeme posjeta Spomen-području Jasenovac. Od tadašnje ravnateljice dobila je knjigu *Dnevnik Diane Budisavljević*, uz pitanje jesu li njih dvije možda u rodu. U njezinoj obitelji se spominjalo ime kirurga Julija Budisavljevića, no ne i sama Diana. Danina baka ih je vjerojatno oboje poznavala jer se družila s Julijem i njegovom suprugom, tako da između njih dvije postoji i mala obiteljska povezanost. Da bi doznala tko su bili Dianini suradnici, Dani je u istraživanju pomagao povjesničar i komparatist Silvestar Mileta: obišli su 25 arhiva i muzeja u Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Njemačkoj i Austriji, prelistali stare telefonske imenike, proučavali arhiv groblja Mirogoj... Planirala je snimiti dokumentarac, posao se oduljio i nakon devet godina snimila je dokumentarno-igrani crno-bijeli film.

FILMSKI ROD I ŽANR

Film *Dnevnik Diane Budisavljević* je po svom rodu igrano-dokumentarni film jer kombinira igrani i dokumentarni film na način da su dokumentarne snimke upotpunjene igranim scenama, najčešće rekonstrukcijama stvarnih događaja.

Po svome žanru ovaj film (njegov igrani dio) je drama. **Dramski film (drama) je filmski žanr koji ponajviše ovisi o unutarnjem razvoju realističnih likova koji se suočavaju s emocionalnim temama. Okosnica drame je radnja koja je obilježena sukobom.** Sukob u ovom smislu obuhvaća širok spektar značenja: od izravnih tjelesnih obračuna (obračuna raznolikim oružjem s potencijalno kobnim posljedicama), preko svađa (dijaloških, verbalno-gestualnih sukoba) pa do psihičkih borbi koje ljudi mogu voditi s bogovima, sa svojom egzistencijalnom situacijom, sa savješću, sa svojim i tuđim nazorima koji ih nagone ili sputavaju itd. Dramske teme stavljaju likove u sukob s njima samima, drugima, društvom pa čak i prirodnim fenomenima. **Upućivanje na sukob upozorava na činjenicu da su nam zanimljive (uglavnom i autorima i gledateljima) one radnje i zbivanja u kojima se javljaju neki nesvakidašnji problemi koji ugrožavaju sudionike zahvaćene njima.** Osim sukoba, bitnu ulogu u drami ima i **nošenje s problemom** te nam ono privlači pažnju i čini zbivanja u filmu vrijednim gledanja i interpretiranja.

Dramska radnja je ujedno i priča vrijedna pričanja i predočavanja. Svi filmski žanrovi mogu uključivati dramske elemente, ali obično se filmovi koji se smatraju dramskim fokusiraju uglavnom na dramu glavnog sukoba. Dramski film uključuje veliki spektar filmskih podžanrova. Tako bi se ovaj film žanrovski mogao specificirati kao biografska (doku)drama **jer je fokusiran na istinitu priču stvarne osobe.**

POVIJESNI KONTEKST

Tijekom rata je bilo mnogo izbjeglištva unutar NDH. Kao osobiti problem pojavilo se pitanje djece srpskih roditelja, koja su nerijetko bila odvojena od roditelja tijekom protupartizanskih akcija osovinskih vojnih snaga, od kojih je najveća bila Bitka na Kozari. Kod akcija *čišćenja* su njemačke snage odraslo stanovništvo srpske narodnosti - u čijim su se selima uglavnom opskrbljivale snage NOVJ - često odvodili na prisilni rad u Njemačku, a djecu bi ostavljali na brigu vlastima NDH. U **logorima**¹ su uvjeti života bili loši, te su djeca - koja su onamo nerijetko dolazila već pothranjena i bolesna uslijed uvjeta u zbjegovima tijekom ratnih operacija - bila u teškim i po život opasnim uvjetima.

Djelatnost Diane Budisavljević se sastojala od skupljanja i slanja pomoći u novcu, hrani, odjeći i lijekovima zatočenim ženama i djeci u logorima Loborgrad, Gornja Rijeka, Stara Gradiška, Jasenovac, Mlaka i Jablanac; zatim od izvlačenja i prijevoza majki i djece iz logora; od udomljavanja nezbrinute logoraške djece u zagrebačke, jastrebarske i sisačke obitelji, kao i u dječje domove i bolnice te prikupljanju pomoći za njihovo uzdržavanje. Osim toga, vodila je sustavnu i složenu kartoteku evidencije djece što je omogućilo njihovo ponovno spajanje s majkama i očevima koji su bili slani na prisilni rad u Njemačku. Grupu ljudi okupljenih oko nje je ispravno nazivati *Akcija Diane Budisavljević* - kako je to ona sama činila. Osim brige za goli život i preživljavanje, Diana Budisavljević je nastojala sačuvati identitet djece i tako omogućiti njihov povratak obiteljima.

Obuhvatan, težak i opasan posao Diana Budisavljević ne bi mogla uraditi bez mreže podrške koju su činili:

- Židovska bogoštovna općina u Zagrebu koja je posredovala u slanju pomoći zatočenim ženama i djeci u logorima,
- sestre Hrvatskog crvenog križa koje obavile većinu posla u preuzimanju djece od ustaša u logorima i drugdje, prijevozu i skrbi za djecu do njihove predaje domovima ili hrvatskim obiteljima na skrb,

¹ **Sabirni logor**, katkad i koncentracijski logor je vrsta zatvora koja je stvorena za političke protivnike, pripadnike pojedinih etničkih ili religijskih grupa, civila iz kritičnog vojnog područja ili bilo koju grupu ljudi. Sabirni logori najčešće se stvaraju tijekom rata te se zatočenici nalaze u pritvoru najčešće bez pojedinačnog sudskog procesa, već po nekim širim kriterijima.

U **Nezavisnoj Državi Hrvatskoj** (koju je 10. travnja 1941. godine, pod okriljem i neposrednim utjecajem nacističke Njemačke, proglasila Ustaška domovinska organizacija, istoga dana kada je njemačka vojska ušla u Zagreb) sabirni logori su nastali kao rezultat politike rasne i nacionalne isključivosti.

Na području današnje Republike Hrvatske za vladavine Ante Pavelića i režima NDH najveći logor je bio **Sabirni logor Jasenovac**, koji je djelovao za ubojstva velikog broja Židova, Srba, Roma i Hrvata neistomišljenika režima. Nakon 1945. godine, u sklopu SFRJ, neki sabirni logori nastavili su postojati te su u njih odvođeni politički protivnici (kao *neprijatelji države i naroda*) hrvatske nacionalnosti.

- prihoda karitativne organizacije *Unutarnji jugoslavenski front* kojom je upravljao arhitekt dr. Marko Vidaković, a koja je humanitarna udruga bile osnovana prije rata, te je raspolagala kapitalom koji je stvarao znatne prihode koji su korišteni za pomoć djeci.

Humanitarna organizacija u početku nije imala dozvolu za humanitarni rad izdanu od vlasti NDH, te je stoga pomoć ispočetka upućivala pod imenom Židovske bogoštovne općine, koja je dozvolu imala. Kasnije su Diana Budisavljević i suradnici dobili potrebne dozvole vlasti, te Caritas Zagrebačke nadbiskupije na čelu s ravnateljem Stjepanom Dumićem i msg. Pavlom Jesihom koji su organizirali udomljavanje djece po obiteljima.

O POVIJESNOJ LIČNOSTI

Diana Budisavljević

Diana Budisavljević (rođ. Obexer, Innsbruck, 15. siječnja 1891. - Innsbruck, 20. kolovoza 1978.), bila je hrvatska humanitarka austrijske nacionalnosti, nezavisna socijalna aktivistica. Tijekom Drugoga svjetskog rata u razdoblju od 1941. do 1945. godine potaknula je i organizirala spašavanje iz ustaških koncentracijskih logora, sudjelovala u zbrinjavanju te vodila sustavne podatke o oko 12.000, uglavnom srpske djece te njihovih majki s područja Korduna i Kozare. Rodila se i školovala u austrijskom Innsbrucku, a nakon završene srednje škole udala se za dr. med. Julija Budisavljevića te se s njim 1919. preselila u Zagreb. Po osnutku Medicinskog fakulteta dr. Budisavljević je zasnovao Zavod za kirurgiju te je imenovan profesorom kirurgije. Saznavši za stradanje srpskih žena i djece u ustaškom logoru Loborgrad, u jesen 1941. godine, Diana Budisavljević sa skupinom suradnika organizira *Akciju Diane Budisavljević* kako ju je sama nazvala. Akcija je okupila pretežno Srbe iz Zagreba, te je izdvajanjem novčanih sredstava prikupljenih među zagrebačkim Srbima, organizacijskim naporom i aktiviranjem socijalnih veza postigla da Hrvatski Crveni križ i nadbiskupski Caritas, te Sestre milosrdnice provedu veliku akciju spašavanja srpske djece čiji su roditelji bili odvođeni na prisilni rad u Njemačku. Nakon kraja Drugog svjetskog rata se posve povukla iz javnog života. Pokušavala je neko vrijeme pomagati roditeljima djece koji su tražili podatke, ali su joj komunističke vlasti bile posve zatvorile vrata, a s kartotekom i fotografijama djece koje im je predala su nemarno postupali, što je jako otežalo pronalaženje djece. Od 1972. godine pa do kraja života 1978. godine ponovno živi u rodnom Innsbrucku.

Diana je svoj dnevnik nazvala *izvještaj o radu*, u kojem o sebi uopće ne piše: to je zapravo povijesni dokument o velikoj humanitarnoj akciji koju je pokrenula i vodila s brojnim suradnicima. Brigom Dianine unuke, psihologinje dr. Silvije Szabo, sačuvana je dokumentacija i dnevnik na osnovu kojih je Hrvatski državni arhiv izdao knjigu *Dnevnik Diane*

Budisavljević, 2003. godine. Silvija Szabo je i prevoditeljica dnevnika na hrvatski jezik, koji je izvorno napisan na njemačkom jeziku.

Njezina akcija zbrinjavanja djece stradalnika Drugog svjetskog rata pridonijela je uspostavljanju socijalnog rada kao profesije u Hrvatskoj 1952. godine, osnutkom Više škole za socijalne radnike u Zagrebu. Njezin rad se smatra pretečom svih značajnih aspekata Konvencije o pravima djeteta kad se radi o djeci u ratu. Komunističke vlasti su Diani Budisavljević oduzele znatni dio imovine i sumnjičavo se odnosile prema njoj. Nije joj bilo dano nikakvo društveno priznanje.

No, zadnjih godina Diani Budisavljević u čast su nazvana tri parka: u Zagrebu, Sisku i Beču, a ulice nazvane po njoj su u Beogradu na Dedinju, Prijedoru, Bosanskoj Dubici i Bosanskoj Gradišci. Nakon 66 godina od završetka *Akcije Diane Budisavljević*, posthumno je odlikovana. Prvo joj je u rodnom Innsbrucku 2011. dodijeljen Orden drugog reda, a potom i u Srbiji, 2012. godine zlatna medalja Miloš Obilić za hrabrost i djela osobnog herojstva te 2013. godine odlikovanje Carica Milica koje dodjeljuje Srpska pravoslavna crkva, za plemenitost i humanitarni rad.

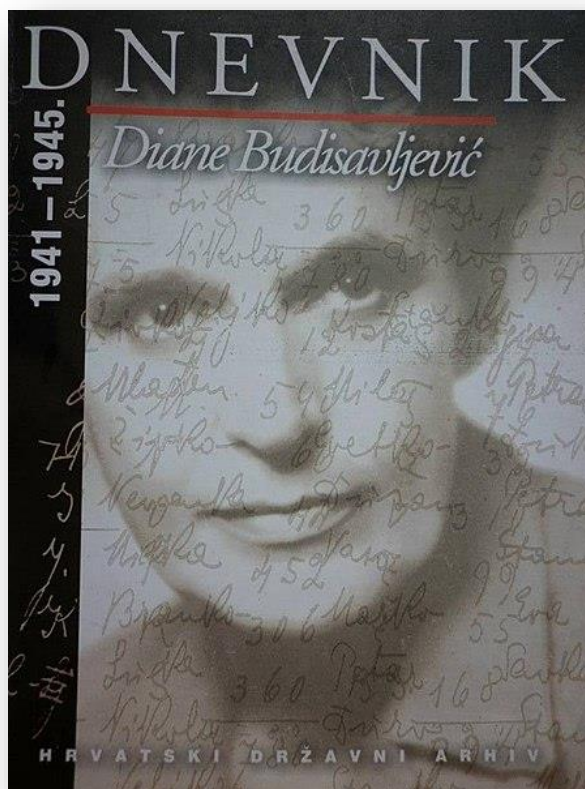
U Hrvatskoj je Hrvatski državni arhiv 2003. godine objavio knjigu *Dnevnik Diane Budisavljević 1941. - 1945.*, a u Srbiji je 2013. godine izašla knjiga Boška Lomovića *Knjiga o Dijani Budisavljević*. Kako je izdavačka kuća iz Innsbrucka Tyrolia smještena u kući obitelji Obexer, ljudi iz ove izdavačke kuće su čuli za Dianu i zamolili su svog suradnika Wilhelma Kuehsa da napiše roman o Diani. Tako je 2017. objavljena knjiga *Dianas liste (Dianina lista)*, koja je iste godine objavljena i na srpskom jeziku. U rodnom Innsbrucku nije dobila spomen ploču na kući, iako je takav zahtjev bio upućen gradskim vlastima. 10. ožujka 2019. na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu održana je promocija knjige o Diani Budisavljević, pod nazivom *Djeca u logorima Nezavisne države Hrvatske*, autorice Danice Kaće Čolović. Film hrvatske redateljice Dane Budisavljević, *Dnevnik Diane Budisavljević*, premijerno je prikazan 2019. godine na Pulskom filmskom festivalu te je na istom osvojio brojne nagrade.



Alma Prica u ulozi Diane



Diana Budisavljević



Naslovnica objavljenog Dianinog dnevnika

PITANJA I ZADACI ZA UČENIKE/CE

Prije gledanja filma nastavnici/ce bi s učenicima/cama trebali ponoviti ključne pojmove vezane za Drugi svjetski rat: rasna i nacionalna isključivost, Holokaust, diskriminacija, sabirni logori, NDH,... Nakon projekcije u kinu i kratke emotivne stanke, učenike/ce treba upitati kako ih se dojmio film, koje je osjećaje u njima pobudio, što im se svidjelo u filmu, a što nije, koji im je prizor bio najupečatljiviji i zašto.

Nakon što iznesu svoje doživljaje, uslijedila bi istraživačka rasprava kroz niz pitanja i tema koje nameće ovaj film. Primjerice: igrano-dokumentarni film, drama, Drugi svjetski rat, povijest, rat i život za vrijeme rata, rasna i nacionalna isključivost, diskriminacija, kulturne vrijednosti i religijska različitost, sabirni logori, organizirana pomoć i akcija spašavanja, hrabrost.

- Kada se odvija radnja filma?
- Što znate o situaciji i povijesnom kontekstu Hrvatske u to vrijeme?
- Navedite datum početka i završetka Drugog svjetskog rata. Kada je započeo u Hrvatskoj? Od kada do kada je trajala vladavina Nezavisne Države Hrvatske? Kako je došlo do njezinog osnivanja, a kako do završetka?
- U kojim logorima su bili navedeni sudionici? Što znate o navedenim logorima?
- Spominju li se neke povijesne ličnosti u filmu? Ako da, navedite koje.
- Na koliko dijelova možemo podijeliti filmsku priču? Koji su prijelomni trenuci u filmu?
- Odredite redoslijed događaja i svakom dijelu filmske priče pridodajte naslov. Samu shemu možete nacrtati na ploči.
- Kako započinje filmska priča? Što je *in medias res*? Navedite primjer.
- Koliko pripovjedača ima u filmu?
- Kojeg je filmskog roda i žanra ovaj film?
- Kojom tehnikom je sniman film?
- Ponovite pojmove iz povijesti vezane za Drugi svjetski rat: diskriminacija, NDH, sabirni logori, vjerska i kulturna netrpeljivost, antisemitizam, pojam rasne čistoće, etnicitet.
- Tko je Diana Budisavljević?
- Zašto je akcija Diane Budisavljević zaboravljena? Tko je ona bila prije akcije? Što se dogodilo nakon? Zašto Dianin lik ne postoji u kolektivnom sjećanju?
- Zahvaljujući kome su sačuvani Dianini materijali?
- Koliko je djece spašeno u tom periodu?
- Što se dogodilo s kartotekom?
- Što nam omogućavaju dokumentarni filmovi?
- Prokomentirajte izjave sudionika:
 - *Broj je jedino što mi je iz ranog djetinjstva ostalo. To mi je zapravo prezime. Živko, 1128.*
 - *To je bio prvi susret s dvorcem. Bez obzira što je bio logor, mi smo ga doživjeli kao nešto veličanstveno.*

- *Nevjerojatno da je na tom mjestu naraslo toliko drveće.*
- *Grdo je kad čovjek dođe čovjeku pa ga bira da ga ubije.*

- Što znate o najpoznatijem dnevniku iz Drugog svjetskog rata? Jeste li ga čitali ili pogledali filmsku adaptaciju?
- Da li vas Dianina priča podsjeća na još neku iz tog perioda? (Preporuke filmova za gledanje na temu Drugog svjetskog rata temeljenih na stvarnim likovima i događajima: *Dnevnik Anne Frank, Schindlerova lista, Torba puna sjećanja.*)
- Drugi svjetski rat je završio prije 74 godine, ali i danas se diljem svijeta vode borbe. Izbjeglica ima više nego ikada. Istražite u kojim se državama vode ratovi, na kojim su područjima ljudi još uvijek proganjani zbog svoje vjere, oprečnih političkih mišljenja itd.
- Kojom biste ocjenom od 1 do 5 ocijenili ovaj film? Obrazložite svoju ocjenu i napišite filmsku kritiku. Za inspiraciju, na internetu pročitajte dvije filmske kritike o ovom ili nekom drugom filmu. Vaš osvrt se treba sastojati od uvoda, kratkog sažetka, analize, vlastitog dojma, mišljenja kao i zaključne ocijene filma.

IZVORI

- <http://www.dnevnikdianebudisavljevic.com/>
- <https://www.jutarnji.hr/kultura/film-i-tv/prica-o-zeni-koja-je-za-vrijeme-ndh-spasila-barem-sedam-tisuca-srpske-djece-ovo-je-film-koji-uzdrma-kao-malo-koje-ostvarenje-nase-kinematografije/9057305/>
- <https://www.jutarnji.hr/kultura/film-i-tv/kako-sam-snimila-pricu-o-zeni-koja-je-spasila-vise-od-10000-srpske-djece/9128990/>
- <https://www.gloria.hr/fokus/price/zagrebacka-redateljica-9-godina-snimala-potresnu-pricu-tko-je-kucanica-koja-je-spasila-vise-od-10-tisuca-djece/9139670/>
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Diana_Budisavljevi%C4%87
- http://www.novolist.hr/Scena/Film/Dianina-lista-je-prica-o-najboljim-ljudima-u-najgorim-vremenima?meta_refresh=true
- <http://www.filmsite.org/dramafilms.html>
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Sabirni_logor
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Sabirni_logor_Jasenovac

Rezervacije termina i dodatne informacije:

Alice Borina, koordinatorica FUŠ-a
099 493 8354 / fus@kinovalli.net

Filmska ponuda i dodatne informacije:

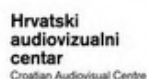
Tanja Miličić, voditeljica Kina Valli
052 222 703 / info@kinovalli.net

Edukativni materijali: Tamara Zec

Kako bi Kino Valli poboljšalo produkciju kvalitetnih filmskih naslova za djecu i mlade, voljeli bismo dobiti i povratnu informaciju učenika/ica, učitelja/ica i profesora/ica. Svoje osvrte i razmišljanja možete nam slati na fus@kinovalli.net



Projekt FUŠ realiziran je uz potporu:



Siječanj, 2020.